

Univerzitet u Beogradu
FAKULTET ZA SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU

**SMETNJE I POREMEĆAJI:
FENOMENOLOGIJA,
PREVENCIJA I TRETMAN**
deo II

Priredile
Jasmina Kovačević, Vesna Vučinić

BEOGRAD 2010

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU
UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

*Smetnje i poremećaji:
fenomenologija, prevencija i
tretman
deo II*

*Disabilities and Disorders:
Phenomenology, Prevention and Treatment
Part II*

Priredile / Edited by
Jasmina Kovačević, Vesna Vučinić

Beograd / Belgrade
2010.

**EDICIJA:
RADOVI I MONOGRAFIJE**

Izdavač:

Univerzitet u Beogradu,
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

***Smetnje i poremećaji:
fenomenologija, prevencija i tretman deo II***

Za izdavača: Prof. dr Jasmina Kovačević, dekan

Urednici: Prof. dr Jasmina Kovačević, doc. dr Vesna Vučinić

Uređivački odbor:

- Prof. dr Mile Vuković,
- Prof. dr Snežana Nikolić,
- Prof. dr Sanja Ostojić,
- Prof. dr Nenad Glumbić,
- Prof. dr Aleksandar Jugović,
- Prof. dr Branka Eškirović,
- Doc. dr Nada Dragojević,

Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu
edukaciju i rehabilitaciju

- Prof. dr Pejo Đurašinović, Fakultet političkih nauka,
Univerzitet u Banja Luci
- Doc. dr Mira Cvetkova-Arsova, Sofia University "St. Kliment
Ohridski", Faculty of Primary and Pre-School Education,
Bulgaria
- Dr Zora Jačova, University "St. Cyril and Methodius",
Faculty of Philosophy, Institute of Special Education and
Rehabilitation, Republic of Macedonia
- Viviana Langher, University "La Sapienza", Rome, Italy
- Martina Ozbič, University of Ljubljana, Pedagogical Faculty,
Slovenia
- Dr Isabel Maria Martin Monzón, University of Sevilla, Spain
- Dr Isabel Trujillo Pozo, University of Huelva, Spain
- Dr Philip Garner, The University of Northampton
- Dr Maria Elisabetta Ricci, Univerzitet "La Sapienza", Rim,
Italija
- Dr Vlasta Zupanc Isoski, Univerziteti klinički centar, Ljubljana

Recenzenti:

Štampa:

„Akademija“, Beograd

Tiraž: 350

*Nastavno-naučno veće Univerziteta u Beogradu, Fakulteta za specijalnu edukaciju i
rehabilitaciju donelo je Odluku 3/9 od 8.3.2008. godine o pokretanju
edicije: Radovi i monografije.*

*Nastavno-naučno veće Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Univerziteta u Beogradu, na redovnoj sednici održanoj 29.6.2010. godine,
Odlukom br. 3/59 od 2.7.2010. godine, odobrilo je štampu Tematskog zbornika
"Smetnje i poremećaji: fenomenologija, prevencija i tretman", deo II.*

ISBN 978-86-80113-99-9

**EDITION:
PAPERS AND MONOGRAPHS**

Publisher:
University of Belgrade,
Faculty of Special Education and Rehabilitation
***Disabilities and Disorders:
Phenomenology, Prevention and Treatment Part II***

For the Publisher:

Prof. Jasmina Kovačević, PhD, Dean

Editors:

Prof. Jasmina Kovačević, PhD

Asst Prof. Vesna Vučinić, PhD

Editorial Board:

- Prof. Mile Vuković, PhD
- Prof. Snežana Nikolić, PhD
- Prof. Sanja Ostojić, PhD
- Prof. Nenad Glumbić, PhD
- Prof. Aleksandar Jugović, PhD
- Prof. Branka Eškirović, PhD
- Asst Prof. Nada Dragojević, PhD

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation

- Prof. Pejo Đurašinović, PhD, Faculty of Political Sciences, University of Banja Luka
- Asst Prof. Mira Cvetkova-Arsova, PhD, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Primary and Pre-School Education, Bulgaria
- Zora Jačova, PhD, University "St. Cyril and Methodius", Faculty of Philosophy, Institute of Special Education and Rehabilitation, Republic of Macedonia
- Viviana Langher, University "La Sapienza", Rome, Italy
- Martina Ozbič, University of Ljubljana, Pedagogical Faculty, Slovenia
- Isabel Maria Martin Monzon, PhD, University of Sevilla, Spain
- Isabel Trujillo Pozo, PhD, University of Huelva, Spain
- Philip Garner, PhD, The University of Northampton
- Maria Elisabetta Ricci, PhD, University "La Sapienza", Rome, Italy
- Vlasta Zupanc Isoski, PhD, University Medical Centre, Ljubljana

Reviewers:

Printed by:

"Akademija", Belgrade

Number of copies: 350

Scientific Council of the University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation, decided to release the edition Papers and Monographs (Decision no 3/9 from 8th March 2008).

Scientific Council of the Faculty of Special Education and Rehabilitation, University of Belgrade, approved the printing of Thematic Collection of Papers: Disabilities and Disorders: Phenomenology, Prevention and Treatment, Part II at its regular session on 29th June 2010 (Decision no 3/59 from 2nd July 2010).

ISBN 978-86-80113-99-9

DA LI JE PEDOFILIJA ZAISTA ZASEBAN ENTITET?

Danka Radulović

Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Iako je još od klasične psihijatrije smatrana podvrstom seksualne psihopatije, pedofilija je u važećim nomenklaturama mentalnih poremećaja Američkog psihijatrijskog udruženja DSM IV (APA, 1994) i Svetske zdravstvene organizacije ICD-10 (WHO, 1992) izdvojena od psihopatije i tretira se kao zaseban entitet svrstan u kategoriju parafilija. U radu je ispitivana opravdanost takvog pristupa kroz analizu preklapanja psiholoških i kriminoloških karakteristika pedofila i psihopata. Utvrđeno je da se one u potpunosti podudaraju: i na nivou strukture i dinamike ličnosti, defekata u području ego funkcija i po povišenjima skale psihopatije (pd) na MMPI u empirijskim istraživanjima, ali i po načinu izvršenja seksualne zlostave dece i po tipovima učinioca. Podudarnost je očigledna i na konceptualnom planu, te savremeni dijagnostički modeli psihopatije poput Millonovog, veoma dobro definišu pedofile.

Zato je zaključeno da je i na teorijskom i na praktičnom nivou neprihvatljivo odvajanje pedofilije od psihopatije. Takvo odvajanje ima negativne konsekvence na procenu stepena opasnosti i rizika od recidivizma, na odmeravanje težine i dužine kazni i na izbor (ne)prikladnih vidova tretmana za ovu kategoriju prestupnika

Ključne reči: pedofilija, kriminal, psihopatija, psihološke karakteristike

1. UVOD

Jedan od krupnih problema u području psihologije violentnog kriminala predstavlja seksualno zlostavljanje dece, poznato kao pedofilija.

U širem smislu pedofilija podrazumeva akt nevoljnog nametanja seksualnih aktivnosti, čiji stepen varira od milovanja, maženja, do fizičkog napada, ekcesa i prisiljavanja na kompletan seksualni odnos, dece mlađe od 16, a po nekima i mlađe od 13 god. (npr. po kriterijumima DSM-IV, APA, 1994). Prestupnici seksualnu involviranost nekada ostvaruju sa bliskim članovima porodice, svojom decom, decom rodbine, kada govorimo o incestu. U slučaju da su žrtve adolescenti, upotrebljava se termin efebofilija (Bartol, 2002), a kada su to prepubertetska deca, hebefilija. Istina, ima autora koji prave distinkciju između pedofilije i efebofilije. Po njima, pedofili su odrasli koji doživljavaju seksualne potrebe i fantazije o sek-

sualnoj pobuđenosti u vezi sa prepubertetskom decom; Dok su efebofili odrasli koji doživljavaju seksualne potrebe i fantazije o seksualnoj pobuđenosti u odnosu na adolescente.

Pedofili seksualno zlostavljaju i decu na najnižim uzrastima, od uzrasta beba sve do četiri godine starosti i tada se nazivaju infantofili.

Mada je još od klasične psihijatrije smatrana podvrstom seksualne psihopatije, pedofilija je u važećim nomenklaturama mentalnih poremećaja Američkog psihijatrijskog udruženja DSM IV (APA,1994) i Svetske zdravstvene organizacije ICD-10 (WHO, 1992) izdvojena od psihopatije i tretira se kao zaseban entitet svrstan u kategoriju parafilija.

U ovom radu ispitivana je opravdanost takvog pristupa kroz analizu preklapanja kriminoloških i psiholoških karakteristika pedofila i psihopata i kroz sagledavanje mogućnosti savremenih psihodijagnostičkih modela psihopatije da identifikuju pedofile.

2. PODUDARNOST KRIMINOLOŠKIH KARAKTERISTIKA PEDOFILA I PSIHOPATA

U okviru pedofilije prestupnici mogu biti krivično gonjeni i suđeni za različita krivična dela uključujući: silovanje deteta, težak seksualni napad, incest, uznemiravanje deteta izlaganjem polnih organa ili razvratnost i lascivno ponašanje.

Mnogi istraživači upozoravaju da su razmere seksualnog zlostavljanja dece od strane psihopatskih osoba neslućeno visoke. Abel i Osborn (1992) na bazi proučavanja učestalosti seksualnih napada psihopata na decu izvode dokaze o tome da su pedofili pedatori, u stalnoj potrazi za žrtvama. U njihovoj studiji ustanovljeno je da je 453 psihopatska prestupnika pedofila iz proučavanog uzorka, zlostavljalo 67.112 dete i da je počinilo 106.916 krivičnih dela vezanih za seksualno zlostavljanje dece. Što znači da je svaki pedofil imao 148 žrtava i da je izvršeno 236 seksualnih krivičnih dela zlostave dece, po jednom psihopati pedofilu. Ovako veliki broj krivičnih dela i zlostavljanje ovako velikog broja dece, nikako se nije moglo dešavati ad hoc, ili slučajno, već zato što su ovi prestupnici, kako su autori studije ustanovili, kriminalno profilirane psihopate, koji kontinuirano, aktivno tragaju za plenom i čine s namerom zločine protiv najranjivijih, dece i mladih. Psihopatski zlostavljači imaju nepopravljiv, krajnje egocentričan rezon, koji dobro odslikavaju reči jednog pedofila, osuđenog za seksualnu zloupotrebu osmogodišnje kćeri njegove prijateljice: „Ja samo uzimam ono što je dostupno” ili „ja samo uzimam ono što mi prija” (Hare, 1993). Većina uhapšenih psihopata, uglavnom je i fizički zlostavljala žrtve, da bi ih, „nekooperative”, prisilila na polni odnos, a preko polovina ih je imala slična, ali neotkrivena, krivična dela još za vreme adolescencije (Dorr,1986).

Po Grothu, deo pedofilnih presupnika koji koristi silu, otvoreno nasilje i prinudu uzrokujući fizičke ozlede dece treba zvati „silovatelji dece”, dok bi one koji koriste psihološki pritisak, trebalo smatrati „pedofilnim zlostavljačima dece u užem smislu“. Ali, istraživači u literaturi koriste oba termina naizmenično, sa širom konotacijom pedofilije za sve prestupnike koji seksualno zlostavljaju decu. Modus operandi je u oba slučaja u potpunosti kompatibilan kriminalnoj psihopatiji.

Pedofilne psihopate osuđene za silovanje mlađe dece obično su stariji, imaju oko pedeset godina, tragaju za nezrelom decom, ispod deset godina. Za razliku

od njih, pedofili ispod četrdeset godina preferiraju i siluju devojčice ili dečake od 12–13 god. Bez obzira na godine, pedofilne psihopate, uobičajeno pripisuju svoje ponašanje spoljašnjim razlozima – motivatorima koji su mimo njihove kontrole, npr. pokušavaju da se izvuku od kazne, izgovarajući se na navodno provokativno ponašanje žrtve, ili se pravdaju alkoholisanošću i sl.

Fizički agresivne pedofili pokazuju veliku sličnost sa zatvoreničkom psihopatskim populacijom uopšte, po tome što često zlostupotrebljavaju alkohol; što imaju visoke stope školskog neuspeha i ponavljanja razreda u školi; što su im nestabilne radne istorije i što dolaze iz nižih socioekonomskih slojeva društva.

Na osnovu pregleda rezultata istraživanja pedofilije i seksualnih zlostava dece čiji su počinioci psihopatski prestupnici, mogu se uočiti sledeće zajedničke tendencije:

a. Postoji teza da seksualni prestupi pedofila psihopata izazivaju teže posledice kod mlađe dece, jer su ona navodno vulnerabilnija na traumu, zbog čega se kod njih dramatičnije ispoljavaju: strah, depresija, krivica, osećanje inferiornosti, suicidalnost, anksioznost, hronična tenzija, problemi sa spavanjem, strahovi i fobije. Ali postoje empirijski dokazuju da i kod adolescenata ovi prestupi ostavljaju iste, slične ili još teže posledice (Meloy,1988, Dorr,1986).

b. Što je bliskiji odnos između prestupnika i žrtve, veća je trauma deteta. Empirijski je potvrđeno da među onima koji su spremni na seksualnu zlostupotrebu svoje dece ili dece srodnika gotovo bez izuzetka nalazimo psihopatski sklop ličnosti (Mayer,1985, Dorr, 1986). Nije redak slučaj da psihopate, kada im supruga postane polno neprivlačna ili neinteresantna, počnu seksualno da zlostupotrebljavaju svoje kćeri; ili ih koriste kao supstitute u periodima bolesti i smrti njihovih majki; ili, pak, zlostupotrebljavaju decu svojih bliskih prijatelja i sl.

c. Što je u seksualnom napadu upotrebljena veća fizička sila i psihološka pretinja, veća je trauma deteta i to bilo da je u pitanju seksualni odnos, fellatio ili cunulingus i sl. A psihopate su od svih seksualnih prestupnika, najspremnije da upotrebe fizičku silu, kao i težak psihički pritisak i pretnju.

O neodvojivosti pedofilije od psihopatije svedoče i brojne tipologije seksualnih prestupnika čije su žrtve maloletnici, u kojima su manje ili više eksplicitno pedofili opisani spektrom psihopatskih karakteristika.

Tako su, saglasno bihevioralnim modelima, Groth i saradnici (1982) napravili distinkciju između *regresivnih i fiksiranih pedofila*, a i jedne i druge opisuju psihopate koji seksualno zlostupotrebljavaju decu. Regresivni pedofili su osobe koje su primarno seksualno orijentisane na odrasle suprotnog pola; ali su u stresnim uslovima, pošto pate od niske samoprocene obično skloni regresiji, pa se kao posledica toga uključuju u seksualne odnose sa decom. Nasuprot njima, seksualne misli i fantazije fiksiranih psihopata pedofila su usmerene isključivo na decu.

Kao što generalno među psihopatama možemo napraviti razliku između onih koji su skloni teškom fizičkom nasilju, koje odlikuje niska samoprocena, niska samodisciplina i niža inteligencija i onih koji su pre skloni psihološkom nasilju, a više su inteligencije, višeg samocenjenja i iz viših socijalnih slojeva, tako se mogu razlikovati i dve pomenute bazične kategorije pedofilnih psihopata: one koji prave psihološki pritisak i one koji koriste fizičku silu, prisiljavajući decu na seksualne odnose. Za psihopatske prestupnike koji koriste psihološki *pritisak*, tipičan modus operandi je da namame decu u seksualne relacije, ubeđivanjem ili laskajući im, nagovarajući

ih, ili dovodeći ih u klopku, navodeći ih da se, zbog onog što su im materijalno priuštili, osećaju dužni ili obavezni da psihopati ispunjavaju seksualne želje. Psihopate sklone fizičkom zlostavljanju, radije koriste *primoravanje*, pretnje, ozlede i fizičku snagu u izvršenju prestupa. Pedofilni psihopata u oba slučaja, grubo povređuje dete, bilo eksploatišući ga, koristeći njegovu bespomoćnost, naivnost i strahopoštovanje prema odraslima ili otvorenim atakom, uz primenu preterane brutalne fizičke sile. Sličnu podelu na fizički i psihički orijentisane pedofile, ali u skladu sa namerama i psihološkim ciljevima izvršioca, kako smo već rekli, predložio je Groth, ali je u vezi sa psihopatijom interesantnija njegova podela na *eksploativan tip* pedofila, u kome je pretnja silom korišćena da se prevaziđe otpor deteta i *sadistički tip*, čije zadovoljstvo potiče od povređivanja deteta. Među pedofilima psihopatama zastupljena su oba tipa. Sadistički tip psihopata fizički i psihološki ponižava i zlostavlja dete da bi doživeo seksualno uzbuđenje i gratifikaciju.

3. PSIHOPATSKA DINAMIKA I SKLOP LIČNOSTI PEDOFILA

Brojni autori u svojim radovima pružaju dokaze u prilog tezi da je većina pedofila psihopatske strukture ličnosti (Meloy,1988, Yochelson, Samenow,1976, Abel i Osborn, 1992, Mealoy,1992, Radulović, 2006).

Ovu tezu potvrđuju i nalazi na testovima ličnosti gde se redovno sreću indikatori psihopatske devijacije, odnosno sklop osobina ličnosti karakterističan za psihopate u čijoj su osnovi agresivni narcizam i antisocijalni životni stil (Hare, 1993).

Insistiranje na konstataciji da su pedofili, gotovo po pravilu psihopatski strukturirane ličnosti nije jednostavno formalno, niti je drugorazredno pitanje, već ima suštinsku važnost. Ekstrapolacija znanja o psihološkoj strukturi i dinamici psihopatije, može produbiti razumevanje pedofilije i tako, istinski pomoći u identifikaciji ovih prestupnika, proceni opasnosti i rizika od recidiva. Takođe, može pomoći u iznalaženju optimalnog rešenja u tretmanu ove kategorije, što nije ni malo lak zadatak, jer tretman može biti i kontraproduktivan ako se ne uoči povezanost pedofilije sa psihopatijom.

Pojedini autori međutim, nedopustivno mešaju psihopatiju sa psihozama i ne poznajući psihologiju kriminalne psihopatije, sistematski zamagljuju ovu relaciju i izbegavaju da prepoznaju bilo kakvu vezu između psihopatije i pedofilije, iako je ona ustanovljena davno, u XIX veku, još u klasičnoj psihijatriji (Na primer u radu Krafft-Ebbinga objavljenom 1886.god. pod nazivom *Psychopathia sexualis*).

Ovakav stav osnažen je i zbog činjenice da DSM-IV (APA,1994) potpuno odvajaju pedofiliju od psihopatije i svrstava je u kategoriju parafilija, seksualnih poremećaja kod kojih su prisutne snažne, ponovljene, seksualno stimulišuće potrebe, fantazije ili ponašanja koja uključuju seksualnu aktivnost, sa decom ili detetom mlađom od puberteta (obično 13 god. i mlađe).

U DSM-IV(APA 1994) predviđeni su sledeći dijagnostički kriterijumi za pedofiliju:

Prvo, tokom 6 meseci ili više, osoba je imala snažne, ponovljene, seksualno stimulišuće potrebe, fantazije ili ponašanja, uključujući seksualnu aktivnost sa decom (ili detetom) mlađom od pubertetske (obično 13 god. i mlađe).

Drugo, seksualni nagoni, fantazije ili ponašanja, rezultiraju u klinički jasne, značajne teškoće ili ometanja u radu, u socijalnom kontekstu ili u drugoj važnoj oblasti funkcionisanja. Treće, pedofilna osoba je stara 16 god. ili starija i najmanje je 5 godina starija nego žrtva, tj. dete. Individue koje u adolescenciji zadrže dugoročne odnose sa 12 i 13-godišnjacima, nisu klasifikovane kao pedofili.

Specifični slučajevi uključuju pedofile koje privlače muška ili ženska deca ili deca oba pola, dok se incestuozni pedofili tretiraju kao ekskluzivni tip.

Vidimo da je u ovoj nomenklaturi evidentno, ne samo ignorisanje (psihopat-skog) psihološkog sklopa ličnosti pedofila, već je očigledno i minimiziranje traumatičnog uticaja pedofilnog prestupništva na žrtve. Ono se ogleda u činjenici da DSM-IV klasifikacija, čak i ne pominje seksualno zlostavljanje adolescenata kao uslov za dijagnozu pedofilije.

A u praksi je dobro poznato da je sa stanovišta mentalnog zdravlja i psihičkog razvoja šteta naneta adolescentnoj žrtvi isto tako velika kao i ona koja se učini mlađem detetu. Zato bi bilo razumno da se podela na zlostavu dece i adolescenata tretira prevashodno kao tehnička, a da se jednim šire shvaćenim terminom pedofilija mogu obuhvatiti i pedofili i efebofili (u tom kontekstu, pedofilija obuhvata seksualnu involviranost odraslih sa ma kojom mlađom kategorijom, bilo pretpubertetskom ili adolescentima). Razlog za korišćenje šireg termina je činjenica da je seksualna aktivnost traumatična i za adolescente, kao i za najmlađe, da se seksualnim napadom i zlostavljanjem odraslih bespovratno slama poverenje i duboko poštovanje prema odraslima, ozbiljno se ugrožava njihovo psihološko zdravlje, a okruženje trajno doživljava kao preteće, nepouzđano i neprijateljsko.

Mada je dete u inkriminisanim seksualnim aktivnostima pedofila uglavnom traumatizovano stvarnom fizičkom povredom, često je najveća, nepopravljiva šteta, psihološka posledica: činjenica da pedofili kod dece bezobzirno ruše bazično poverenje u ljude, što ima trajne negativne posledice, o čemu govori Eriksonova teorija stadijalnog razvoja (stadijum „verovanje nasuprot nepoverenja”).

Proučavanjem dinamike seksualnog uznemiravanja dece iz pregleda brojnih radova može se ustanoviti da je dinamika pedofilije indentična onoj koju nalazimo kod psihopatije. Goleman (1997) u analizi seksualnih zločina zlostavljanja dece, stavlja naglasak na nedostatak empatije i besprizorne racionalizacije psihopata, izvršioca pedofilnih zlodela kao što su: „Dete može da odustane, ako ne želi da vodi ljubav sa mnom” ili „Ne činim ništa loše, ako dete nije fizički povređeno”. Zlostava obično počinje onda kada se nasilnik uznemirio: besan, usamljen i depresivan. Takva osećanja mogu biti izazvana gledanjem srećnih parova, pri čemu sledi osećanje praznine, a uteha se traži, najpre u fantazmatskom ostvarenju seksualne prisnosti sa detetom, praćenom masturbacijom, da bi docnije, budući da je fantazmatsko olakšanje samo trenutno, a da se depresija i usamljenost vraćaju osnažene, nasilnik uz racionalizacije, počeo da planira kako da ostvari svoj cilj. Psihopata vidi dete kroz objektiv pervertovane fantazije, bez empatije i bez zanimanja za to šta dete oseća. To se reflektuje na sve što će uslediti, od planiranja kako da dete ostane samo, brižljivih proba onog što bi se moglo dogoditi, do samog izvršenja plana. Sve se odigrava kao da dete nema nikakvih osećanja: umesto empatičnosti, psihopatski napasnik zamišlja saučesničko ponašanje deteta. Osećanja deteta – strah, odvratnost, gađenje, nisu uopšte, u fokusu psihopat-

skih nasilnika, koji samo gleda da se ne dogodi nešto nepredvidivo, kako se ne bi pokvario njegov plan.

Neki od savremenih terapijskih pristupa seksualnim zlostavljačima dece su osmišljeni tako da u prvi plan stavljaju pitanje empatije u odnosu na žrtvu (ovu vrstu terapije je razvio zatvorski psiholog William Pithers¹), ali one ne mogu dati nikakve povoljne rezultate u radu sa pedofilnim psihopatama, jer njima nedostaje kapacitet za empatiju.

Mayer (1985) ističe da je dinamika moći koja je karakteristična za psihopatiju, a uključuje kontrolu i dominaciju, najvažnija u psihologiji pedofila. Uz to tipično za psihopatiju, pedofilni imaju vidne teškoće da kontrolišu ljutnju i njenu ekspresiju, a decu vide kao objekte za posedovanje, lišene bilo kakvih prava. Autor konstatuje da su psihopatske osobe, zbog niske kontrole impulsa, niske tolerancije na frustracije, osujećene, zavisne od frustriranih potreba i potreba za neodložnom gratifikacijom želja, u visokom riziku da uspostave incestuozne odnose. Mayer takođe, primećuje da zlopotreba alkohola igra važnu ulogu u ciklusu seksualne zlopotrebe dece, kao i činjenica da je najveći broj, oko 80%, pedofila u detinjstvu takođe bilo seksualno zlostavljano.

U studiji je potvrđena i poznata psihopatska tendencija zlostavljača dece da koriste mehanizme odbrane kao što su: uvredljive racionalizacije, minimiziranja i poricanja. Pedofili psihopatskog sklopa, često ističu da je njihovo ponašanje normalno i najčešće okrivljavaju decu zbog seksualnog zlostave ili još prikazuju svoje ponašanje kao pozitivan čin (kao što izjavljuje pedofilni incestuozni stric svojoj nećakinji: „Najbolje je da prvi budem ja, jer to neće biti traumatično, pošto ću paziti da te ne boli”). U istraživanju su utvrđeni upadljiv nedostatak savesti u akcijama pedofila, niska tolerancija na frustracije i manipulativnost, nepouzdanost, neiskrenost i nesposobnost da osete krivicu ili žaljenje.

Proučavanjem biografija seksualnih prestupnika koji su bili na psihološkom tretmanu, Long i saradnici (1989) su primetili da prisustvo negativnih emocionalnih stanja prethodi seksualnim krivičnim delima, što je opisao i Goleman (1997). Seksualni prestupnici opisuju svoje stanje koje prethodi prestupu kao osećanje usamljenosti, bezvrednosti, depresije, ljutine ili razočarenja. Mada autori ne koriste termin, „nulto stanje”, njihove opservacije upravo opisuju to stanje u kome se psihopate nalaze kada stvarni self preti da ispliva na površinu.

Jenkind-Hall (1989) je dokazao da je donošenje odluka seksualnih pedofilnih prestupnika, gotovo isto kao donošenje odluka psihopatskih kriminalaca o izvršenju drugih krivičnih dela. Ovi seksualni prestupnici, kao i ostali psihopatski kriminalci, uprkos očuvanoj sposobnosti rezonovanja, previđaju dugoročne posledice svog ponašanja (posebno negativne) ne stvaraju, niti vagaju alternativna rešenja i ne zanima ih, niti uzimaju u obzir, kako njihovo ponašanje utiče na žrtve.

---

1 Za navedeni program karakteristično je da tokom seansi nasilnici čitaju potresne primere zločina slične njegovom, ispričanom iz perspektive žrtve. Prestupnicima se potom prikazuju snimci žrtava koji plaćući prepričavaju šta znači biti silovan, a potom siledžije pišu o svojim zločinima iz perspektive žrtve. Najzad, iz pozicije napadnutog, siledžije prolaze ponovni simulirani čin zločina. Na ovakav način William Pithers i dr. pokušavaju da leče seksualne psihopate. Psihopate je, međutim, na ovaj način nemoguće tretirati, budući da su oni u potpunosti lišeni empatije i osećanja krivice, čak i u slučajevima najsurovijih zločina.

Psihopatska nesposobnost odlaganja gratifikacija je u skladu sa nedostatkom kontrole koju vidamo kod pedofila. Iako Jenkinds-Hall (1989) ne artikulišu direktno da su seksualni prestupnici psihopate, na osnovu opisa psihološkog profila i ponašanja prestupnika, evidentno je veliko peklapanje između karakteristika psihopata i karakteristika kriminalaca koji seksualno zlostavljaju decu.

Marlatt (1989) nefleksibilnost i perzistentnost pedofilne seksualne žudnje za decom opisuje slikovito, terminom „hranjenje svinje” („feeding PIG”), koji reflektuje težnju za neodložnim zadovoljenjem potreba. Ona prikazuje slučaj „Bobba” višestrukog prestupnika pedofila, koji je pokušavajući da sledi savet terapeuta (koji ga je, ne vodeći računa da je u pitanju psihopata, jednostavno hrabrio da ustanovi seksualne odnose sa odraslima), pitao prodavačicu u radnji da li bi sa njim imala ljubavni sastanak i, nimalo iznenađujuće, bio odbijen. Umesto da sagleda da je pokušaj da ugovori ljubavni sastanak sa stranom, nepoznatom ženom, neprikladan i malo verovatan da se realizuje, Bob je doživeo da je prodavačica superiorna, a on podređeni. Počeo je da se oseća sve negativnije. Pušio je marihuanu da bi doživeo seksualne fantazije u kojima je on bio moćan zavodnik, pun seksualne snage. Maštao je o preokretanju njegovog poniznog statusa u superiorni i priželjkivao povratak osećanja kontrole i moći. Ljut i agresivan, Bob je ubrzo rešio „da preduzme neku akciju”. Napustio je svoj stan i postupio, po rečima autora na predatorski, psihopatski način, odvezao se do školskog dvorišta. Fenomen „feeding PIG” je bio neizbežan; „svinja” je morala biti nahranjena, a rezultat je bio silovanje jedanaestogodišnje devojčice. Marlatt opisuje Bobovo negativno emocionalno stanje koje je prethodilo odluci o silovanju devojčice kao osećanje depriviranosti, depresije, ljubomore, ljutine i odbacivanja, koje se označava kao „nulto stanje” i ono prethodi – „PIG apetitu”.

Sekvence psiholoških događaja kod pedofila su, dakle, izomorfne sekvencama u progresiji kognicije i emocija ka izvršenju delikata, tipično uočenih kod psihopata.

Pithers, idr.(1989) ističu nesposobnost pedofila da oseće empatiju za svoje žrtve. Oni objašnjavaju da žrtve predstavljaju bezlične, impersonalne entitete, u potpunosti obezvređene, dehumanizovane objekte. Zajedničke su i kognitivne distorzije koje upotrebljavaju psihopate i pedofili da bi opravdali svoje delikte (npr. incestuozni očevi, stričevi i sl. racionalizuju da je najbolje za njihove maloletne kćeri ili bratanice „prvi put polni organ vide kod onog „ko ih voli”).

Da psihopate – pedofili imaju snažnu potrebu da se oseće moćnim, da dominiraju i da im se partner pokorava, potvrđuju još neka istraživanja. Pedofilija je, po nalazima brojnih autora, povezana sa sadizmom, kontrolom i prisilom. Pod firmom disciplinovanja, koristeći autoritet odraslih ili autoritet profesije koju reprezentuju (nastavnici, kler, lekari i sl), pedofili upućuju decu šta da urade i kako da se ponašaju i prisiljavaju ih na nepojmljiv razvrat, zloupotrebljavaju prestrašenost i submisivnost dece, a tako mogu postupati jedino psihopate. Prendergast (1991) je, sumirajući svoj 30-godišnji rad sa seksualnim prestupnicima, zaključio da seks kod njih nije primarni motiv. Umesto toga mogu se, pojedinačno ili u kombinaciji, identifikovati sva psihopatska obeležja: potreba za moći/dominacijom, potreba za zavodenjem/prihvatanjem i potrebe za ritualom/uništenjem, upropašćenjem, kao primarni motivi seksualnih delikata. Iako ne koristi termin psihopatija, jasno je da je u osnovi dinamike seksualnih prestupnika, dinami-

ka karakteristična za kriminalnu psihopatiju (sa izuzetno važnom ulogom moći, nanošenja telesnih povreda, seksualnih napada, sadizma, zavođenja, manipulativnosti, varanja, stvaranja psihičkog rastrojstva, raspamećivanja, izlučivanja i uništenja žrtava).

Cleckeyeve (1976) i Hareove (1993) karakteristike psihopata takođe, se redovno sreću kod pedofila: patološko laganje, varanje i manipulacija, bezosećajnost, nedostatak empatije, slaba bihevioralna kontrola, promiskuitetno seksualno bihevioralno ponašanje, impulsivnost, neodgovornost, propust da se prihvati odgovornost za vlastite postupke i brojne kratkoročne bračne veze.

I Wiederholt (1992) konstatuje da je seksualni kriminal, retko seksualno motivisan. On kaže da se seksualni prestupi, uključujući i pedofiliju sastoje od agresivnih postupaka, udruženih sa namerom osećanja superiornosti u odnosu na žrtvu i /ili osećanja zaštićenosti od strane žrtava, pa autor zaključuje da seksualni prestupnici čine akt predatorstva, sa namerom da prevaziđu „nulto stanje” koje u prestupu igra ključnu ulogu, a osobeno je za psihopate.

Opisi dinamike pedofila dosledno su podudarni sa opisima psihopatske dinamike. Stanovište Kernberga (1984), Yochelsona i Samenow (1976), Somenow (1984) i Meloy (1988) koji ispituju psihodinamiku psihopatske ličnosti relevantno je i za pedofiliju. Ovi autori ukazuju na distinktivne sekvele kognicije i emocija psihopata koje vode do „predatorskog pedofilnog čina”. U njima centralno mesto zauzima psihopatska opsesija gospodarenjem i željom da se u svemu bude prvi („broj jedan”). Psihopate čine sve da sačuvaju grandioznu sliku selfa jer su, na nekom dubljem psihološkom nivou, ipak svesni da njihov pozitivan self koncept nije izvoran, da nije dokazan kroz kompetentno funkcionisanje, nego da je umesto toga, stvoren kroz fantaziju i samozavaravanje. Psihopati se užasavaju od stanja suprotnog grandioznosti, tzv. „suprotnog stanja” koga su Yochelson i Samenow (1976) kategorisali kao „nulto stanje”. Jer se „u nultom stanju, samoprocena stropoštava na kamenito dno”. Psihopata doživljava snažno osećanje bezvrednosti, beznadežnosti i uzaludnosti, javlja se verovanje da su njegove misli ili osećanja transparentni za druge. Mada bi se očekivalo da unutrašnja praznina ima depresivan kvalitet, primarna emocija koju psihopata tada doživljava je, u stvari bes, jarost. Psihopati zavide ljudima na onom što oni jesu, preciznije da oni mrze to što drugi *jesu* (iskrena ljudska bića, sa istinskim osećanjem vlastite vrednosti), a ne šta drugi *imaju*. Ovi su autori objasnili da je depresija kod psihopatskih kriminalaca, bazično stanje ljutnje „koje plamti zbog nepravičnosti sveta”. Zato je u interpersonalnim odnosima, njihov cilj predatorsko posedovanje (uzeti, ukrasti, posedovati, pobediti) i /ili obezvređivanje drugih (uništiti, kazniti, uniziti, ruinirati), bez i malo zanimanja za njihovu sudbinu. Otuda u uslovima ljutnje, frustracije, usamljenosti, u „nultim stanjima”, pribegavaju seksualnom zlostavljanju dece u službi grandioznog selfa. Dete je preuzeto, ukradeno, posedovano, pobeđeno, ruinirano i uništeno, kao predmet destruktivnog trijumfa, nad pretnjom realnog selfa.

4. PSIHODIJAGNOSTIČKI POKAZATELJI NEODVOJIVOSTI PEDOFILIJE OD PSIHOPATIJE

Veštačka podvojenost pedofilije od psihopatije evidentna je i na nivou psihodijagnostike što će biti analizirano kroz dijagnozu ego stanja i rezultata dobijenog na testu ličnosti.

Polazeći od hipoteze da u osnovi psihopatskog poremećaja nije samo nedostatak snage superega, već i nedostatak u razvoju bazičnih ego funkcija Dorr i Woodhall (1986) su pomoću procedure za ispitivanje ego funkcija (EFA), čiji su autori Bellak, Hurvich i Gediman ispitivali: test realnosti, suđenje, misaono procesiranje i objektivne relacije pedofila, poredeći ih sa onima kod psihopata. Pronašli su decidno indentičan deficit ego funkcija.

Jedna od najistaknutijih ego funkcija relevantna za razumevanje psihologije psihopatije i pedofilije je suđenje. Dobro prosuđivanje zavisi od dobrog testiranja realnosti. Ako je neka od komponenti testiranja realnosti neadekvatna, to će uticati na suđenje. Dorr je ispitivao tri elementa EFA skale suđenja. Prvi je anticipacija mogućih konsekvenci. Drugi je primerom pokazivanje svesti o posledicama, kroz koje se prati hoće li ponašanje dotične osobe biti modifikovano njenim kognitivnim procenama o tome kakve sve posledice tog ponašanja mogu biti. Najzad, ispitivano je i u kojoj meri suđenje uključuje razumevanje adekvatnosti, tj. prikladnosti određenog ponašanja u datom okruženju. Dobijeni rezultati govore da pedofili generalno, ispoljavaju ekstremno slabo suđenje, ne osvrću se na moguće averzivne posledice, da budu uhvaćeni i kada su one veoma ozbiljne. I Abel i Osborn (1992) su u svojoj studiji ustanovili da veoma veliki broj seksualnih prestupnika čije su žrtve deca (N=453), ima iskrivljeno suđenje.

Druga važna ego funkcija, regulacija i kontrola nagona i afekata, tiče se sposobnosti osobe da toleriše anksioznost, depresiju, razočarenje, frustraciju i neophodnosti da odloži zadovoljenje potreba; i da modulira izraze unutrašnjih želja, emocionalnih stremljenja i nagonskih potreba. Po definiciji kao i psihopati, ni pedofili, ne kontrolišu svoje trenutne seksualne i agresivne impulse i nisu u stanju da ih regulišu, jer im nedostaje kapacitet da odlože reakciju.

Treća ego funkcija relevantna za razumevanje psihopatije i psihologije pedofila je njihova nesposobnost da uspostave i zadrže adekvatne, zrele objektivne odnose. Pedofili imaju psihopatski defekt: nisu u stanju da percipiraju druge kao nezavisne entitete. Umesto toga, oni ih doživljavaju kao produžetak selfa. Bezobzirno koriste decu zarad ličnog seksualnog zadovoljenja i uopšte ih ne zanima u kojoj meri pedofilni seksualni akt traumatski deluje na dete. Kod pedofila se sreću sve manifestacije ozbiljnog deficita objektivnih odnosa karakteristične za psihopate: izvlačenje zadovoljstva demonstriranjem nadmoći nad detetom, viđenje deteta kao proširenja vlastitih potreba i objekta za obezbeđenje narcističke gratifikacije, nepostojanje ljubavljive motivisanih, recipročnih, zdravih odnosa sa odraslim partnerom i sl.

Među najvažnijim ego funkcijama je testiranje realnosti, što podrazumeva kontinuirano ispitivanje stimulusa koji „bombarduju” našu svest, pomeranje pažnje, neprestano vaganje, suđenje. Adekvatnost testa realnosti određena je: a) sposobnošću da se napravi tačna razlika između unutrašnje i spoljašnje realnosti; b) ispravnošću percepcije spoljašnjih događaja i c) ispravnošću percepcije unu-

trašnjih događaja, uključujući refleksiju svesnosti na ispravnost ili iskrivljavanje unutrašnje realnosti.

Dorr i Woodhall (1986) su potvrdili postojanje značajnog deficita u testiranju realnosti na uzorku psihopata koji se poklapa sa onim, nađenim kod pedofila. Kod psihopata kao i kod pedofila, iskrivljavanje, primitivno poricanje realnosti, racionalizacija i splitting (rascepkavanje), ozbiljno kompromituju samo testiranje realnosti. Pedofili ispitivani u forenzičkim uslovima, imali su nepojmljive racionalizacije, što ukazuje na njihov ozbiljan deficit u testu realnosti. Ilustrativna je žalba procesuiranog pedofila da njegova 6-godišnje pastorka: „voli seks i da je zbog toga morao da ima pune seksualne odnose sa njom”, što predstavlja očigledno oštećenje testa realnosti, tipično za psihopatske racionalizacije.

Ego funkcija poznata kao „adaptivna regresija u službi ega”, odnosi se na sposobnost ega da inicira parcijalno, trenutno, uvremenjeno i kontrolisano, adaptabilno snižavanje upravljanja svojim vlastitim funkcijama, u službi reintegracije na višem nivou. Regresija koju ispoljavaju psihopati nije adaptivna. Naprotiv, u potpunosti je maladaptivna, baš kao i regresija pedofila. Pedofili se generalno opisuju kao impulsivni, kao opasna deca, infantilni i kao neprilagođeni.

Analiza još jedne važne ego funkcije, funkcionisanja mehanizama odbane, otkriva da nasuprot zdravim, zrelim osobama koje koriste viši nivo odbrana, kao što je sublimacija, psihopate, odnosno pedofile, karakterišu primitivne odbrane: splitting, primitivno odricanje, negiranje, racionalizacija, izbegavanje, kvazi deluzije (obmane) i nezaobilazni acting out.

Sve ove analize sugerišu da su deficiti ego funkcija pedofila u potpunosti kompatibilni onima kod psihopata.

Nedvosmislen dokaz o prisustvu psihopatskih tendencija kod pedofila, pružaju konzistentni nalazi o bitnom povišenju skale psihopatske devijacije dobijeni u velikom broju studija, u kojima je korišćen MMPI (uključujući i njegovu noviju varijantu, MMPI-2). Skala psihopatske devijacije, konstantno je visoka kod svih prestupnika, sklonih izvršenju seksualnih delikata nad decom, kod homoseksualnih pedofila, heteroseksualnih pedofila i incestuoznih prestupnika (Hall et al., 1986, 1991). Zapravo u osnovi, naizgled heterogene kategorije zlostavljača leži ista ili veoma slična psihološka struktura u kojoj je bazičan kvalitet psihopatski. Skala psihopatske devijacije meri impulsivnost, nedostatak kajanja, nedostatak predviđanja ili suđenja, propust da se odgovori na kažnjavanje i značajan je, validan i relijabilan pokazatelj povezanosti pedofilije sa psihopatijom. Serija studija Halla i dr., otkriva da je psihopatska skala (Pd) u MMPI, redovno visoka na uzorcima pedofila, bilo sama ili u kombinaciji sa drugim povišenim skalama. Autori su pronašli da se prosečan Pd skor kreće između 70 i 88.

O neodrživosti teze da je psihodijagnostički pedofilija zaista zaseban entiteta, nezavistan od psihopatije veoma ubedljivo svedoči i činjenica da savremeni dijagnostički modeli psihopatije predstavljaju podesan konceptualni okvir za definisanje pedofilije, što se može dobro videti na primeru Millonovog modela psihopatije (Millon, 2004).

Millonova teorija domena ličnosti i na njoj zasnovan dijagnostički model psihopatije jasno svedoči da je pedofiliju ispravno dijagnostikovati kao podvrstu psihopatije. Naime, signifikantni diferencijalno-dijagnostički simptomi pedofilije savr-

šeno se uklapaju u Millonov integrativni sistem kojim se uz pomoć bihejvioralnog, fenomenološkog, intrapsihičkog i biopsihičkog domena identifikuje psihopatija.

Na bihejvioralnom nivou, ekspresivni postupci psihopata su generalno, opisani kao „impulsivni”, niske tolerancije na frustraciju, što doslovno, važi i za pedofile. Bihejvioralne karakteristike psihopata pedofila, dobro su odslikane u Marlattovom (1989) konceptu, koji ukazuje na tendenciju prestupnika da postupaju prenaglano, hostilno, momentalno, da budu kratkovidni, neoprezni, drski i bezobzirni, da ne pokazuju ni malo volje da obrate pažnju na posledice njihovog ponašanja po žrtvu i njenu okolinu.

U interpersonalnom domenu pedofili su, u skladu sa opisom psihopata, generalno „neodgovorni”, a specifičnije, neiskreni, nedostojni poverenja, nepouzđani, ne drže reč, propuštaju da se pridržavaju obaveza, nametljivi su, krše pravila, povređuju prava drugih. Njima se ne može verovati, nemaju odgovornost da vode, štite i neguju slabije, pogotovu decu u razvoju. Naprotiv, sve čine da bi ih seksualno zlostavljali, nekada čak biraju zanimanja koja ih upućuju na decu i obezbeđuju za sebe poziciju nadređenog, autoriteta, da bi svoje žrtve lakše zlopotrebjavali.

Na fenomenološkom nivou, prvi domen, kognitivni stil psihopata je opisan kao „devijantan”, što važi i za pedofile. Pedofili, u maniru psihopata, konstruišu događaje i odnose u skladu sa svojim neuobičajenim, devijantnim verovanjima i *ad hoc* moralom. Oni preziru i omalovažavaju tradicionalne ideale i konvencionalne vrednosti, ne povinuju se socijalnim normama. Njihova je kognicija iskrivljena, devijantna.

Objektne reprezentacije psihopata (drugi fenomenološki domen), opisane su kao „obezvređene”. Internalizovane reprezentacije drugih su i u slučaju pedofila obezvređene i umanjene. Cilj pedofila je psihopatski: da ukaljaju i degradiraju ono za čim oni žude, ali što sami ne mogu imati. Oni dete vide samo kao objekat, čija je uloga da njima obezbedi gratifikaciju. Potpuno su nesposobani da ga vidi kao odvojeno ljudsko biće, sa svojim potrebama i pravima. Postoji ogromno iskrivljavanje slike u objektnoj reprezentaciji pedofila, s obzirom na to ko dete stvarno jeste. Nekada postupaju po principu acting outa i povređuju dete, zbog svojih iskrivljenih stavova. Objektne reprezentacije inače, mogu biti različite vrste, što zavisi od: a. stepen i vrsta odnosa prema drugima; b. mesta na kontinuumu od primitivne do zrele reprezentacije objekta; c. stepena do koga subjekat opaža i odgovara na druge kao nezavisne entitete, pre nego kao na proširenje selfa i d. stepena do koga se zadržava konstantnost objekata. Zrele objektne reprezentacije nedostižne su za pedofile baš kao i za psihopate, a posebno treća, jer se dete ne može doživeti kao nezavisno biće. Dete se opaža kao proširenje vlastitog selfa, kao izvor gratifikacije, a ne kao druga individua, sa odvojenim životom i vlastitim emocijama.

Slika selfa psihopatskih osoba (treći fenomenološki domen), opisana je kao „autonomna”, a ona definiše i pedofile koji sebe vide kao nesputane uobičajenim socijalnim ograničenjima, koja proizilaze iz lojalnosti prema osobama, mestima, obavezama ili rutini. I na ovaj domen moguće je ekstrapolirati pedofile, jer i forenzička praksa i literatura, sadrže mnoge primere pedofila, koji su bili prijatelji porodica njihovih žrtava i koji su prekršili lojalnost, izneverili prijateljstvo i socijalne obaveze, zlopotrebili odanost drugih, seksualno se involvirajući u odnose sa njihovom prepubertetskom ili adolescentskom decom.

Na intrapsihičkom nivou, glavni odbrambeni (po Millonu, regulatorni) mehanizam psihopatskog poremećaja ličnosti je „acting out”. Pedofili ne kontrolišu,

ne ograničavaju i ne moduliraju ekspresiju svojih zlonamernih, ofanzivnih misli, napada ili akcija. Socijalno neprihvatljivi impulsi kod njih nisu preoblikovani u sublimirane forme, već se prazne direktno, bez osećanja krivice, stida ili kajanja. Morfološka organizacija pedofila je psihopatski „samovoljna” i krhka. Pedofili odmah podležu iskušenju, imaju nizak prag kontrole i pokazuju tendenciju neposrednog pražnjenja hostilnih i erotskih impulsa.

Najzad, na biosocijalnom, odnosno biopsihološkom nivou pedofile, što je standardni kriterijum za psihopatiju, definiše bezosećajnost, nemilosrdnost, a potom i nesenzitivnost, iritabilnost, agresivnost, bestidnost, neempatičnost, odsustvo kajanja, osećanja krivice i brige za sigurnost drugih i sebe.

Ukratko, kao i u kontekstu brojnih drugih dijagnostičkih modela (Hare,1973,Cleckey,1976, Radulović, 2006), uz pomoć Millonovih domena, moguće je ustanoviti da se pedofili, konzistentno uklapaju u dijagnostičke kriterijume za psihopatski poremećaj ličnosti.

5. ZAKLJUČAK

Na osnovu argumenata iznetih u ovoj analizi može se pretpostaviti u kojoj je meri teorijski i praktično opravdano, ali i društveno izuzetno važno da se razume da ponašanje i psihodinamika pedofilije imaju psihopatski kvalitet. Neprihvatljivo je i veoma štetno da se, zbog toga što je otvoreni modus operandi u pedofiliji više upućen na decu, u kliničkoj, a pogotovu u forenzičkoj, krivično-pravnoj i penološkoj praksi, pedofilija tretira samo kao parafilija, nezavisna od psihopatije. Naravno, i veoma retki izuzeci se moraju poštovati, ali ako se ne uoči generalna tendencija uklopivosti psiholoških profila pedofila u psihopatsku strukturu i dinamiku ličnosti, šanse za otkrivanje, procesuiranje i suzbijanje ovog opasnog vida kriminala, pa i za iznalaženje efikasnijeg tretmana ove kategorije prestupnika su bitno umanjene. Pogotovu u vremenu u kome smo ozbiljno suočeni sa rastućom pretnjom da se, elektronskim medijima pojačan problem pedofilije, nesmetano širi, multiplicira i poprima alarmantne razmere i to ne samo u domenu umnožavanja i minimiziranja patnji žrtava, već izrastajući u neslućeno opasnu visokoprofitnu organizovanu kriminalnu delatnost. Iz tog razloga posebna pažnja mora se posvetiti psihološkom proučavanju pedofilnih psihopatskih prestupnika, jer oni bezbedno, zaštićeni oficijelnom dijagnostikom, propulzivno, nesmetano i nezaustavljivo pretvaraju svoju seksualnu devijaciju u „unosan biznis“. Uostalom dobro se zna da su tamne brojke kao i stopa recidivizma kod pedofilnih psihopata izuzetno visoke, mada ih je veoma teško potvrditi. Takođe se zna da su pedofilne psihopate među najopasnijim seksualnim prestupnicima i najupornijim recidivistima u čitavoj kriminalnoj populaciji. Baš kao što su greške u penalnoj praksi i tretmanu gotovo redovne, a štetne posledice po najvulnerabilnije neprocenjive.

6. LITERATURA

1. Abel, G.G. & Osborn, C. (1992): The paraphilias. *Psychiatric Clinics of North America*, 15 (3), 675-687.
2. American Psychiatric Association. (1994): *Diagnostic and statistic manual of*

- mental disorders* (4th ed), Washington. DC: American psychiatric association.
3. Bartol, C. (2002): *Criminal behaviour: A psychosocial Approach*, New Jersey, Prentice Hall
  4. Bellak L., Hurvich, M i Gediman, H.K. (1973) *Ego functions in schyzophrenics, neurotics and normals*. New York: Wiley.
  5. Cleckey, H. (1976): *The mask of sanity* (5th edition, 1th 1941), St. Louis Mosby.
  6. Dorr i Woodhall (1986) P.K. Ego dysfunction in psychopathic in patients. In W.H.Reid, D.Dorr, J. I. Walker, J.W. Bonner (Eds) *Unmasking the psychopath: Antisocial personality and related syndromes* (PP 98-131) New York: Norton.
  7. Goleman, D. (1997): *Emocionalna inteligencija*, Geopolitika, Beograd.
  8. Groth A.N., Hobsin W,O. i Gary T. (1982) *The child molester: Clinical observations*,
  9. Hall, G.C.N., Graham, J.R., Sheherd, J.B. (1991) Three method o developing MMPI taxonomies of sexual offenders, *Journal of Personality Assessment*, 55 (1), 2-13.
  10. Hall, G.C.N., Maiuro, R.D. VItaliano, P.P., Proctor, W.C. (1986). The utility of the MMPI with men who have sexual assaulted children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54 (4), 493-496.
  11. Hare, R.D. (1993): *Without conscious: The disturbing world of the psychopaths among us*, New York: Pocet books.
  12. Jenkins-Hall, K.D. (1989): The decision matrix. In: D.R. Laws (Ed) *Relapse prevention with sex offenders*, 159-166, New York: Guilford Press. *Journal of social work and human sexuality*, 1, 129-144.
  13. Kernberg, O. (1984): *Severe personality disorders: Psychotherapeutic strategies*, New Haven, CT: Yale University Press.
  14. Long, J.D., Wuesthoff, A., Pithers, W.D. (1989) Use autobiographies in assesement and treatment of sex offenders. In: D.R.Laws (Ed), *Relapse prevention with sex offenders*, 88-95, New York: Guilford Press.
  15. Marlatt, G.A. (1989): Feeding PIG: The problem of immediate gratification. In: Laws, D.R., (Ed), *Relapse prevention with sex offenders*, New York: Guilford press, 63-72.
  16. Mayer, A. (1985): *Sexual abuse: Causes, consequences and treatment of incestuous and pedophilic acts*. Holmes Beach, Fl: Learning.
  17. Meloy (1988) *The psychopathic mind*. New York: Jason. Aronson.
  18. Millon, T., Grossman, S., Millon, C., Meagher, S, Ramnath, R. (2004): *Personality disorders in Modern Life* Wiley John Wiley & Sons, Inc., New Jersey..
  19. Pithers, W.D., Martin, G.R., Cumming, G.F. (1989): Vermont treatment program for sexual aggressors. In: D.R. Laws (Ed) *Relapse prevention with sex offenders*, 292-310, New York: Guilford Press.
  20. Prendergast, W.E. (1991): *Treating sexual offenders in correctional institutions and outpatient clinics: A guide to clinical practice*, New York: Harworth Press.
  21. Radulović, D. (2006): *Psihologija kriminala- psihopatija i prestupništvo*,

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja Beograd.

22. Somenow, S. (1984): *Inside the criminal mind*, New York: Times Books.
23. Wiederholt, I.C. (1992): The psychodynamic of sex offenses and implications of treatment. *Journal of Offender Rehabilitation*, 18 (3-4), 19-24
24. Yochelson, S., Samenow, S. (1976), *Criminal personality* (Vol. 1), New York, Jason Aronson.
25. World Health Organization (1992): *ICD-10 Classification of Mental and Behavioral Disorders: Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines*. Geneva: Author

IS PEDOPHILIA REALLY SEPARATED, UNIQUE ENTITY?

Danka Radulović

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation

Summary

Paedophilia was considered as a type of sexual psychopathy from classical psychiatry, in official nomenclatures of mental disorders of American Psychiatric Association DSM-IV (APA, 1994) and World Health Organisation ICD-10 (WHO, 1992), it is labelled as unique entity positioned in category of paraphilia, quite separate from psychopathy. In this paper, the acceptance of that approach was tested using analyses of congruency of psychological and criminological characteristics of two entities: paedophilia and psychopathy. It is established that paedophilia is completely matched with psychopathy: in structure and dynamic of personality, in deficits in ego functions and in heighten scale of psychopathy (pd) in MMPI in empirical researches and in modus operandi of sexual abuse of children and in type of offenders. Congruency is apparently at a conceptual level too, as actual diagnostic models of psychopathy are inclined to accurately define paedophiles.

It is concluded that on theoretical and practical levels separation of paedophilia from psychopathy is unacceptable. Negative consequences of such separation are serious for prediction of violence, risk of recidivism and decisions about duration and severity of punishment and (in) appropriate forms of treatment for these offenders.

Key word: paedophilia, crime, psychopathy, psychological characteristics